

ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Щербак Д.С., студент

Науковий керівник: Догадайло Я.В., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Однією з головних економічних категорій, пов'язаних із діяльністю підприємства є прибуток. Важлива роль цієї категорії визначається тим, що вона характеризує основну мету підприємницької діяльності підприємства, підсумовує його головний економічний результат. Проблеми трактування сутності поняття "прибуток" тривалий час перебувають в полі зору дослідників, проте, все ще залишаються дискусійними.

Вагомий внесок у дослідження економічної сутності прибутку, визначення джерел його походження зробили такі вчені як А. Бабо, К. Маркс, Ф. Найт, Д. Рікардо, П. Самуельсон, А. Сміт, Й. Шумпетер, Е. Чемберлен, Дж. Хікс та ін. В сучасних умовах даному питанню продовжує приділяти першочергову увагу значна частина економістів. Зокрема серед них можна виділити І.А. Бланка, Н.М. Бондара, О.О. Гетьмана, С.Ф. Покропивного, А.М. Поддєрьогіна, В.М. Шаповала, Л.І. Шваба та ін. Поняття «прибуток» має різні значення з позиції організації, споживача, держави. Але у всіх випадках воно означає вигоду. Найпростіше трактування прибутку в тому, що так називається різниця між доходами й витратами певного періоду, але це визначення є дуже абстрактним і неповним [1]. Відповідно до стандарту бухгалтерського обліку [2] прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. Згідно Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» [3] прибуток визначається зменшенням суми скоригованого валового доходу звітного періоду на суму валових витрат платника податку та суму амортизаційних відрахувань. У сучасній економічній літературі існують різні погляди на те, що потрібно розуміти під поняттям "прибуток".

Необхідно зазначити, що як економісти-класики так і сучасні вчені-економісти не мають єдності думок щодо визначення змісту категорії «прибуток», тому теорія прибутку досі залишається незавершеною та містить в собі певні протиріччя.

Метою роботи є авторське визначення сутності поняття «прибуток підприємства» на основі ретельного аналізу існуючих визначень.

Основні результати аналізу різних поглядів вчених щодо визначення сутності поняття прибуток представлені в таблиці 1.

Таблиця 1 - Аналіз визначень сутності поняття «Прибуток»

Прізвище вченого	Сутність визначення поняття «Прибуток»	Переваги	Недоліки
1	2	3	4
Тлумачний словник	узагальнюючий показник фінансових результатів господарської діяльності підприємства	Вказує на результативну сторону сутності поняття	Існують і інші показники, що характеризують результати господарської діяльності підприємства
А.Н. Азриліян	перевищення доходів від продажу товарів над витратами на виробництво й продаж цих товарів	Достатньо повно розкриває кількісну сторону сутності поняття	Враховує лише одну сторону сутності поняття
О.С. Філімоненков	частина чистого доходу, одна з його форм	Використовується інший підхід щодо визначення сутності поняття	Не точно розкриває кількісну сторону та зовсім результативну сторону поняття
В.Д. Грибов та В.П. Грузинов	кінцевий фінансовий результат виробничо-господарської діяльності підприємства, показник її ефективності, джерело коштів для здійснення інвестицій, формування спеціальних фондів і платежів у бюджет	Розкриває результативну сторону сутності показника, розглядає цільове призначення прибутку	Це визначення є не повним, так як не враховує кількісну сутність прибутку
А.М Ковалева, М.Г. Лапуста, Л.Г. Скамай	грошове вираження нагромаджень, створюваних підприємствами будь-якої форми власності	Застосовується інший підхід до визначення поняття	Визначення є не точним, так як не зазначає походження грошових нагромаджень
Н.В. Пошерстник, М.С. Мейксин	перевищення доходів над витратами, що означає приріст майна організації	Використовується інший підхід до визначення поняття	Визначення є не достатньо точним, так як прибуток не завжди означає приріст майна
С.Ф. Покропивний	частина виторгу, що залишається після відшкодування усіх витрат на виробничу і комерційну діяльність	Характеризує кількісну сторону прибутку, визначає походження витрат	Не розкриває результативного аспекту сутності прибутку
Н.А. Лумпов	перетворена, похідна форма додаткової вартості, яка за кількісним аспектом є різницею між ціною товару і витратами капіталу на її виробництво	Враховує кількісний аспект сутності поняття	Поняття є складним для сприйняття через застосування допоміжних понять

1	2	3	4
А.М. Поддєрьогін	частина заново створеної вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу	Наголошується важливість процесу реалізації виробленого продукту	Не розглядає ні кількісну, ні результативну сторону сутності поняття
І.О. Бланк	втілений у грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності та є різницею між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення підприємницької діяльності	Найбільш повно розкриває кількісний аспект прибутку. Використовує поняття співвідношення ризику і доходу у визначенні прибутку	Суперечливість залежності прибутку від ризику здійснення підприємницької діяльності
В.В. Бочаров	виступає як винагорода за підприємницький ризик і впровадження технічних нововведень.	Розглядає прибуток як винагороду.	Не зазначає основні види діяльності підприємства від яких можливе отримання прибутку. Не враховує ні кількісного, ні результативного аспекту сутності поняття
О.Ю. Ніпіаліді, Н. І. Карпишин	частина новоствореної вартості, що відображає різницю між доходами, отриманими від фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, та видатками на її здійснення і є винагородою за ризик здійснення підприємницької діяльності	Достатньо повно розкриває кількісну сторону поняття, розглядає прибуток як винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності	Введення поняття новоствореної вартості ускладнює сприйняття такого визначення поняття
Д.С. Моляков	Грошове втілення частини вартості додаткового продукту	Прибуток розглядається з іншого підходу	Через введення поняття вартості додаткового продукту, ускладнюється сприйняття поняття та не розкриває його сутності

На основі проведеного дослідження (таблиця 1) можна зробити висновок, що більшість авторів розглядають прибуток лише з однієї позиції, тому запропоновано визначення що враховує, і результативний, і кількісний боки сутності поняття. Отже, дослідивши існуючі визначення різних авторів, їхні переваги та недоліки, врахувавши визначення дане в Законі України «Про

оподаткування прибутку», а також врахувавши дві позиції визначення прибутку (результативного і кількісного показника) пропонується наступне визначення: прибуток – це основний стимулюючий фактор діяльності підприємства і показник її доцільності, що являє собою різницю між доходами від виконання робіт і пов'язаними з ними витратами.

Таким чином, в роботі уточнено визначення поняття прибуток з урахуванням його результативного і кількісного аспекту на основі комплексного підходу.

Література.

1. Мицкевич А.М. Управление затратами и прибылью / Мицкевич А.М. - М. : ОЛМА-ПРЕСС Инвест, 2003. - 192 с.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати : Положення, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 № 87 // www.rada.gov.ua
3. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України № 334/94-ВР від 28.12.1994 р. зі змінами та доповненнями // www.ligazakon.ua
4. Новый экономический словарь / Под ред. А.Н. Азрилияна. – М. : Институт новой экономики, 2007. – 917 с.
5. Бочаров В.В. Современный финансовый менеджмент / Бочаров В.В. – С.Пб. : Питер, 2006. – 464 с.
6. Ковалева А.М. Финансы фирмы : учебн. / Ковалева А.М., Лапуста М.Г., Скамай Л.Г. - М. : ИНФРА-М, 2007. – 528 с.
7. Економіка підприємства : підруч. / за ред. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, – 2001. – 528 с.
8. Грибов В.Д. Экономика предприятия / В.Д. Грибов, В.П. Грузинов. - М. : Финансы и статистика, 2005. – 336 с.
9. Бланк И.А. Управление прибылью / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2007. – 768 с.
10. Ніпіаліді О. Ю. Фінанси підприємств / О. Ю. Ніпіаліді, Н. І. Карпишин. – Тернопіль : Економічна думка, 2009. – 232 с.